

PEDAGÓGUS-KOMPETENCIÁK ÉS DILEMMÁK A HÉTKÖZNAPOK GYAKORLATÁBAN

Hercz Mária

Kodolányi János Főiskola, Neveléstudományi Tanszék

Európa pedagógiai kutatásának egyik legfontosabb kérdése az iskolai oktatás fejlesztésének módja, s a pedagógusok új szerepének meghatározása. Az oktatás gyakorlatába azonban csak nagyon lassan tud beépülni a megújulást lehetővé tevő szemlélet. Az iskolák átalakításának kulcskérdése a pedagógusok gondolkodásának és gyakorlati munkájának megváltoztatása.

A szakirodalom egyöntetűen állítja, hogy gondolkodásuk, tudásuk, nézeteik határozzák meg gyakorlati tevékenységüket, s hogy közöttük fennálló kapcsolat nem mechanikus megfelelésként, hanem egy sokdimenziós rendszer meghatározó részeként értelmezhető. A nézeteik és a tevékenység viszonyát ma már interaktív kölcsönhatásukként definiálják.

Előadásunkban azt vizsgáljuk meg, hogy a pedagógusok gondolkodása, és gyakorlati kompetenciafejlesztő munkája között milyen viszony áll fenn. Kitérünk arra is, hogy miként vélekednek a pedagógusok saját kompetenciáik kialakulásáról, s megvizsgáljuk, van-e eltérés a különböző intézménytípusokban dolgozó pedagógusok (általános iskolai tanítók és tanárok, szakközépiskolában dolgozó-, és gimnáziumi tanárok) gondolkodása között a vizsgált területeken. Kérdőíves vizsgálatunk az ország különböző területein élő 838 pedagógus válaszait dolgozta fel.

Feltételeztük, hogy a pedagógus mint a gyermek fejlesztésének irányítója szakemberképe csoporttipikus vonásokat mutat. A tanítás kognitív fejlesztési gyakorlatáról gondolkodva értékelésük inkább a külső elvárásokat, míg gyakorlati megvalósításuk gondolkodásukat tükrözi.

Kutatásunk bizonyította a csoport-tipikus vonások létezését. A szakmai szocializáció kérdéskörének vizsgálatakor annak forrásait tártuk fel. Különös figyelmet kell fordítanunk arra az eredményre, mely szerint a válaszadók negyede a pedagógiai tudást adottságnak tekinti. Magas tehát azok aránya, akik a szakmát – látens módon – nem tartják tanulhatónak.

A fejlesztés gyakorlatára fókuszálva érdemes kiemelnünk, hogy elméleti szinten többen gondolják úgy, modern elveket alkalmaznak, a tevékenységek tekintetében pedig (még az önbevallás szintjén is) több a tradicionális. A tanításra való felkészülés és a tanítás során alkalmazott elvek és módszerek párhuzamos véleményeztetése (fontosságuk és alkalmazásuk gyakorisága) során kapott eredmények bizonyították feltételezésünk helytállóságát, szignifikáns különbséget mutattunk ki az értékelt elvek és módszerek fontosnak tartása és alkalmazási gyakorisága között. Az értékek átlaga rendre jelentősen magasabb volt a gondolati egyetértés, mint a gyakorlati megvalósítás esetében.

A pedagóguscsoportok gondolkodása közötti szignifikáns különbség a tanítók gondolkodásának és tanítási módszereinek alkalmazási gyakorisága eltérő voltát mutatta, a különbségek háromnegyedében pozitív módon tértek el más csoportoktól.

Egyértelműen bebizonyosodott, hogy a pedagóguscsoportok gondolkodása és tanítási tevékenysége jellegzetesen elkülönül egymástól. A képzés- és a továbbképzés hatékonyságának növeléséhez érdemes lenne ezt figyelembe venni.